

Dragocena pomoč lesni industriji

Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije v Ljubljani uspešno sodeluje z gospodarskimi organizacijami v gozdarstvu in lesni industriji. To sodelovanje se med drugim očituje v skupnem izdelovanju investicijskih programov in projektov za rekonstrukcijo sedanjih obratov in naprav. Pretežni del sredstev za raziskovalno delo v l. 1956 je inštitut dobil iz gozdnega sklada LR Slovenije in sklada za pospeševanje industrije Zvezne industrijske zbornice, kar mu je omogočilo izvedbo mnogih za razvoj naše lesne industrije pomembnih del.

Inštitut je razdeljen na več oddelkov in sektorjev. Po izjavi inž. Janeza Jermana je sektor za mehanično in površinsko obdelavo lesa prevzel na predlog Združenja lesne industrije Jugoslavije proučevanje možnosti izboljšanja površinske obdelave lesa. To je problem, ki je povzročal našim podjetjem veliko težav. Inozemski trg namreč ne zahteva samo izdelkov prvostopne kakovosti, temveč pripisuje poseben pomen tudi površinski obdelavi materiala. Ta sredstva za površinsko obdelavo lesa smo do nedavna uvažali, medtem ko proučuje sedaj inštitut možnosti, da bi jih izdelovali v naši državi. V sodelovanju s kemičnimi strokovnjaki in nekaterimi tovarnami se sedaj po receptu inštituta že proizvajajo v tovarni »Chromos« v Zagrebu in v Keramično-kemični tovarni v Kamniku polirne paste, ki dajejo lakom visok sijaj. Paste so dobre kakovosti, razen tega pa so tudi cenejše od uvoženih.

Pomemben uspeh je tudi obvladanje proizvodnje lužil, ki so po kakovosti enakovredna inozemskim. Razen v naši državi so ta lužila patentirali tudi v Švici in Franciji, proizvajajo pa jih tovarna barv »JUB« v Dolu pri Ljubljani. Razen tega so v inštitutu proučili tudi postopek v zvezi z vročim brizganjem lakov. V ta namen je najprimernejši švedski aparat »Therm-O-Spray«. Za ta aparat izdelujemo specialne domače nitrolake za toplo brizganje, ki jih proizvajajo »Chromos« v Zagrebu. Rezultat tega proučevanja je velik prihranek tako pri delu kakor pri materialu. Medtem ko je bilo potrebno prej s hladnimi laki brizgati tri do štirikrat, zadostuje sedaj enkratno toplo brizganje, da dobimo enako debel sloj laka.

Prav tako so uspeli izdelati tudi specialne lake za parket. Parket prevlečen z novimi laki dobi stalen sijaj in ga ni potrebno drgniti, temveč samo od časa do časa pomesti prah. Tudi te lake bodo kmalu začeli izdelovati za široko potrošnjo.

Inštitut sodeluje s tovarnami, ki izdelujejo neštete izdelke, dokler ne dosežejo ti izdelki zadovoljive kakovosti. Razen tega da te izdelke popularizira v strokovnem tisku, organizira inštitut občasne tečaje in demonstracije za strokovnjake ter delavce tistih tovarn, ki uporabljajo te proizvode.

Račun je pokazal, da bomo samo z našimi lužili prihranili skupnosti 40 milijonov deviznih dinarjev na leto, medtem ko bo znašal pri polirnih pastah ta prihranek 236 milijonov din, od tega 144 milijonov deviznih dinarjev

Z. G.

Znanstvene ustanove in higiensko tehnična varnost pri delu

Začeli so skromno, brez kakšnih posebnih pretenzij. Ze l. 1946 sredi obnovitvenih naporov se je kolektiv hudo prizadetega podjetja »Djuro Djaković« v Slavovskem Brodu znašel pred zelo resnim problemom higiensko tehničnega varstva pri delu. Na nekem delovnem mestu je trikrat zaporedno prišlo do hude zastrupitve delavcev s tako imenovano barvo »faktor«. Razen varstveni ukrepi, ki so jih storili, niso zalegli. Zato se je Republiška inšpekcija dela LR Hrvatske obrnila na prof. dr. inž. Božo Težaka, da bi strokovno pomagal. Analiziral je te barve in po njegovih ugotovitvah so storili ustrezne tehnične varstvene ukrepe tako, da se omenjene nesreče ne bodo več dogajale.

Sledil je še drug resnejši varstveno tehnični problem. Tokrat v rudniku živega srebra v Idriji. Živosrebrni rudniki so namreč redka naravna dobrina in jih ima le malo število držav. Zato je bilo tudi zelo težavno nabaviti osebna varstvena sredstva (maske), da bi delavce zavarovali pred škodljivim učinkovanjem živega srebra na njihov organizem. S tem problemom se je spoprijel Inštitut za medicinska raziskovanja in toksikologijo Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu, pravzaprav njegovi sodelavci prof. dr. inž. V. Vouk in inž. Z. Topolnik ter drugi kakor tudi sam direktor inštituta prof. dr. B. Kesić. Problem je bil kmalu zadovoljivo rešen. V tem inštitutu so prav tako proučevali tudi razne metode raziskovanja koncentracij škodljivih snovi v atmosferi delovnih prostorov in delovnih, nadalje so z instrumenti preizkušali nekatere domače materiale, ki so namenjeni za izdelavo filterskih aparatov za varstvo dihalnih organov pri delu itd.

Pomembna znanstvena raziskovanja na področju fiziologije dela, torej prav tako v neposredni zvezi z varstvom zdravja zaposlenih delavcev, so tekla vzporedno tudi v Srbski akademiji znanosti, a čedalje pomembnejše rezultate v tej smeri, posebno v zvezi s preprečevanjem poklicnih obolenj so dosegli tudi posamezni strokovnjaki kakor na primer dr. D. Karajović, upravnik Centra za poklicne bolezni pri medicinski fakulteti univerze v

Beogradu, inž. M. Vukadinović, višji znanstveni sodelavec Higienskega inštituta LR Srbije, oddelka za delovno medicino, in drugi, medtem ko na primer doc. dr. M. Savičević, šef že omenjenega oddelka za delovno medicino Higienskega inštituta LR Srbije, že dalj časa proučuje profesionalni travmatizem s stališča delovne medicine.

Dela prof. dr. J. Lončarja iz Zagreba, večjega števila sodelavcev Inštituta »Boris Kidrič« v Vinči in drugih so pomemben prispevek k varstvu pred novo delovno nevarnostjo — zavarovanju pred rentgenskimi in gama žarki.

Končno je več naših znanstvenih ustanov in posameznih strokovnjakov dalo pomemben prispevek k izdelavi in izpolnitvi naših predpisov na področju higiensko tehničnega varstva pri delu, posebno pa v zvezi z izdelavo mnogih jugoslovanskih standardov s tega področja. Tako je na primer Zavod za organizacijo in varstvo pri delu LR Slovenije v Ljubljani (inž. Gostiša in drugi) dosegel zadovoljive rezultate v zvezi s standardiziranjem tako imenovane »varstvene kapi« v čevlju, ki varuje delavca pred poškodbami v primeru, da mu padejo na noge težki predmeti itd.

Tu smo navedli samo nekaj primerov sodelovanja naših znanstvenih ustanov oziroma naših znanstvenikov pri reševanju številnih in hkrati tudi zelo kompleksnih problemov higiensko tehničnega varstva pri delu, in to večinoma samo tiste primere, ki jih je zabeležila inšpekcija dela. Ta aktivnost se pravzaprav čedalje bolj prenaša tudi v sama podjetja, kar je sicer tudi logično glede na pomen, ki ga pripisujemo varstvu življenja in zdravja delovnega človeka. V mnogih rešitvah nekaterih posameznih naših obratnih inženirjev, tovarniških zdravnikov in drugih so nedvomno tudi prvine znanstvenega dela. Čeprav niso tudi formalno »take«, so vendarle neprecenljivo pomembne za našo prakso. Pretežno so bile realizirane z velikim trudom in s skromnimi pripomočki.

Nikša Poljanič

GROBA LEPENKA IZ TOBAČNE CELULOZE

Pomanjkanje grobe lepenke za ambalažne škatle je čutili po vsem svetu. Pri nas porabimo za izdelavo raznih zabojev velike količine jelovine. Proizvodnja lesenih zabojev je trikrat dražja kakor zabojev iz lepenke: lesen zaboj določene velikosti stane 1500 din, a prav tak iz lepenke 500 din. Za izdelovanje lepenke pa primanjkuje surovin.

Z raziskovanji so v »Tutunovem kombinatu« v Skoplju ugotovili da je mogoče problem surovin za izdelovanje lepenke rešiti s pridobivanjem celuloznih vlaken iz tobačnega stebila. Pridobivanje te surovine je preprosto in ceneno. Gre namreč zato, da lahko pri pridobivanju nikotina iz tobačnega stebila, ko dobimo 0,70 odstotka te surovine za kemično industrijo, z istimi sredstvi in z enim pranjem dobimo približno 60 odstotkov celuloznega vlakna, katerega kakovost popolnoma ustreza za izdelovanje grobe lepenke.

Strokovnjaki trdijo, da bi imelo podjetje, ki bi se ukvarjalo z izdelovanjem lepenke iz tobačne celuloze, dvojno ko-

rist. Celuloza iz tobačnega stebila je prvič kakovostnejša od tiste, ki jo dobivamo iz krpa in drugih odpadkov, ker njeno vlakno ni pretrgano. Proizvodnja pa bi bila drugič tudi cenejša, ker stane po približnem računu kilogram celuloze iz tobačnega stebila 10 din, medtem ko plačujejo podjetja, ki predelujejo celulozo, sedaj po 30 in več din.

Strokovnjaki so prav tako mnenja, da bi bilo mogoče tako rešiti problem surovin za proizvodnjo grobe lepenke, a s tem bi oskrbeli gospodarstvo tudi z ambalažo iz lepenke. V Skoplju so možnosti, da bi z minimalnimi investicijami (za kompletiranje zmogljivosti tovarne za svo lepenko »Komuna« in obrata za proizvodnjo nikotina v tobačni tovarni, ki se medsebojno dopolnjujeta) zagotovili proizvodnjo grobe lepenke in nikotina v vrednosti 3 do 4 milijarde na leto.

S.